

Šipova - ni hruška, daleč od nje pa tudi ni

Kot boste videli v nadaljevanju, je ta rahlo ugankarski naslov tokratnega prispevka povsem na mestu. Opisana bo namreč sadna vrsta, ki je križanec rastlinskih vrst dveh različnih rodov, to sta rod hruške (*Pyrus*) ter rod jerebik (*Sorbus*). Konkretnije, gre za križanca evropske hruške (*Pyrus communis*) z mokovcem (*Sorbus aria*). Slednja je pri nas manj zastopana in manj poznana gozdna vrsta z majhnimi rdečimi užitnimi plodovi mokastega in bolj pustega okusa. Nekatera najbolj pogosto uporabljena imena križanca med evropsko hruško in mokovcem pa so šipova, shipova, šipkova hruška, Bollywiller pear, Le Poirier de Bollwiller, sorbopero ter smokvarka. Pri slednjem poimenovanju je potrebno povedati, da imena ne gre mešati s staro sorto hruške figovka (perifigi). Dokaj nenavadno ime šipova ima najverjetneje svoje korenine v prvotnem poimenovanju za križanca med hruško in mokovcem, ki je zaradi rdeče obarvanih in majhnih plodov dobil ime rosehip pear oz. šipkova hruška. Od imena šipkova hruška do šipove pa ni več daleč...

Prvo drevo že omenjenega križanca je zraslo v grajskem vrtu barona Rudolpha de Bollwiller - ja v Alzaciji v Franciji v začetku 17. stoletja. Plodovi tega drevesa so bili majhni ter rdeče obarvani. Zaradi njihove podobnosti s plodovi šipka so drevo imenovali rosehip pear (šipkova hruška). Domneva se, da je v nadaljevanju razvoja tega izhodiščnega križanca prišlo do povratnega križanja s hruško, saj so današnji plodovi rumeno oranžni, okusni ter maslenega mesa. Tudi drevo je po svojih botaničnih lastnostih precej bliže hruški kot mokovcu. Z genetske perspektive gre za triploidni organizem, ki ima dve garnituri kromosomov hruške ter eno garnituro kromosomov mokovca. Zaradi navedenega se tudi pri znanstvenem poimenovanju zapleta, saj so tudi ta številna (*Sorbus bollwylleriana*, *Sorbopyrus irregularis*, *Pyrus pollveria*, *Sorbopyrus auricularis*, ...). Glede na domnevno povratno križanje s hruško pedigree šipove zapisujemo tako: *Pyrus communis* x (*Pyrus communis* x *Sorbus aria*).

Šipova ima hruški podobno rast, kot podlaga se običajno uporablja hrušev sejanec. Do vstopa drevesa v obdobje rodnosti običajno mine več let kot sicer pričakujemo, a se potrpežljivost izplača. Plodovi šipove so majhne do srednje velikosti in običajno velikosti plodov večine naših hrušk moštnic. Po obliki so podobni figam ter rumenega osnovnega obarvanja, ki je pogosto prekrito oranžno rdeče. V okusu plodovi spominjajo na moštnice. Pečke (semena) plodov so večinoma sterilne, tako da šipovo razmnožujemo s cepljenjem ali grebeničenjem izhodiščnega drevesa.

Šipova je v svetu in tudi pri nas manj razširjena sadna vrsta, a kljub temu se najdejo posamezni sadjarski navdušenci, ki imajo v svoji zbirki sadnih rastlin še takšne raritete. Eden izmed takšnih je g. Primož Ogorevc, ki mu je šipova v sadnem vrtu v okolici Pišec že zarodila, kar je lepo vidno iz priloženih fotografij. Za sadike šipove se bo potrebno malo potruditi, saj jo imajo v ponudbi le nekatere specializirane drevesnice izven meja naše domovine.

Boštjan Godec
Kmetijski inštitut Slovenije

Botanik Carl Linne (1707 – 1778) je šipovo poimenoval *Pyrus pollveria*. Ime nakazuje na hrušev značaj rastline ter njeno francosko poreklo (grad Bollviller v Alzaciji).

Plodovi šipove so po obliki in velikosti precej podobni našim moštnicam. (foto: P. Ogorevc)

Šipova zori koncem avgusta oz. v prvih dneh septembra. Plodovi so oranžno rumeni ter posuti z drobnimi rdečimi lenticelami. (foto: P. Ogorevc)